

SLOVENSKA KULTURA V JUŽNI AMERIKI PO OSAMOSVOJITVI SLOVENIJE

Zvone Žigon

COBISS 1.02

UVOD

Kulturno ustvarjanje slovenskih izseljencev v Južni Ameriki sta v zadnjem desetletju nedvomno zaznamovala nastanek neodvisne države Slovenije in prehod iz enostrankarskega, ideološko determiniranega sistema, v politični sistem parlamentarne demokracije. Način, cilji in vloga kulturnega delovanja so dobili drugačne perspektive. V primeru držav, v katerih je slovenskih izseljencev razmeroma malo, je nastanek samostojne Slovenije povzročil bodisi okrepljeno kulturno dejavnost (predvsem na ravni društev) bodisi celo ustanovitev novih društev. V Argentini, kjer živi največ oseb slovenskega porekla in kjer je tudi največ slovenskih društev in drugih ustanov, je prišlo do novega modela kulturnega delovanja, ki v zelo veliki meri vsebuje sodelovanje z matično domovino.

Neodvisnost je sprožila predvsem oživljanje dokaj zamegljene etnične identitete pri potomcih predvojnih izseljencev, ki so se pogosto identificirali z nedoločljivim »jugoslovanstvom«, saj jim politično-geografska ureditev nekdanje skupne države ni bila razumljiva. Za povojno slovensko politično emigracijo (SPE) v Argentini pa tudi drugod je bil ta dogodek prelomnega pomena v drugačnem smislu, saj je bila ta skupnost v preteklosti ne le politično, ampak tudi kulturno »odrezana« od izvorne domovine. Matična domovina jo je večji del povojnega obdobja ignorirala, po drugi strani pa je bila tudi sama SPE v največji meri nezaupljiva do v zadnjem času pogostejših pobud za sodelovanje s slovenske strani. Sodelovanje se je dokončno vzpostavilo prav v zadnjem desetletju 20. stoletja. V Argentini so se vrstili številni kulturni obiski iz Slovenije, pa tudi obratno, saj je kulturno življenje predvsem v Argentini ohranilo visoko kakovostno in tudi kvantitativno raven.

Zgolj pregled kulturno-umetniške dejavnosti izseljencev v Južni Ameriki v zadnjem desetletju bi izzvenel v prazno, bil bi brez podlage, če ne bi vsaj v nekaterih primerih sproti nekoliko pobrskali tudi po zelo bogati preteklosti. O kulturni dejavnosti slovenskih izseljencev v Južni Ameriki v predvojnem času in te širše skupine v novejšem obdobju je bilo opravljenih že nekaj raziskav. Povzamemo lahko, da je bila kljub izrazito razpršeni in neorganizirani poselitvi, razmeroma nizki izobrazbeni in socialni ravni ter neugodnim gospodarskim in kulturnopolitičnim razmeram relativno dobro kulturno organizirana in narodno zavedna.

Slovenci, ki so se konec 19. stoletja naselili v Braziliji in na argentinsko-paragvajski meji ter v argentinskih provincah Entre Rios in Santa Fe, se niso organizirali v

društvih ali drugih oblikah narodnokulturnega delovanja. O prvi tovrstni aktivnosti lahko govorimo v zvezi z *Jugoslovensko narodno odbrano* v Argentini, v kateri so kulturnopolitično delovali izobraženi slovenski posamezniki. Zagotovo pa je nova doba nastopila z množičnim izseljevanjem Slovencev v Južno Ameriko v obdobju med svetovnimi vojnami, ko naj bi jih po približkih različnih raziskovalcev na to celino prišlo okoli 30.000. Ustvarile so se skupnosti v Argentini, Braziliji in Urugvaju ter organizirale šolstvo, tisk ter versko in kulturno življenje. Delovanje teh večinoma primorskih skupnosti je bilo usmerjeno izrazito protifašistično. Med zvrstmi kulturnega delovanja največkrat zasledimo zborovsko glasbo ter dramske krožke, posebej pa velja omeniti arhitekturo, v kateri je najvidnejši predstavnik gotovo Tržačan Viktor Sulčič, delujoč v glavnem v Buenos Airesu. V luči besedila je potrebno posebej izpostaviti delovanje buenosaireškega društva Triglav. Kljub pretežno športno zasnovanemu velikemu klubu (4.600 m²) je v tej skupnosti (še) živo tudi kulturno delovanje. V klubu je prišlo do oživitve v obdobju od 1991 do 1994, ko je praznoval 20-letnico delovanja. Sicer prevladujejo predvsem gostovanja iz Slovenije, likovne razstave ipd.

Povojna emigracija je bila ves čas, še v obdobju organiziranja v begunskih taboriščih v Avstriji in Italiji, zelo močno in trdno organizirana, predvsem na področju šolstva, kulture in verskega življenja. V krajevnih domovih v Buenos Airesu ter v Barilochah, Mendoza, Cordobi in Miramaru so nastale številne pevske, folklorne, recitatorske in celo gledališke zasedbe. Med najbolj znanimi je slovenska kulturniška ustanova v Argentini, ki je zaslovela predvsem po svoji založniški dejavnosti, 'Slovenska kulturna akcija'. Tudi danes je njeno delovanje razvejano, saj je močno angažirana pri organizaciji likovnih razstav, literarnih in debatnih večerov itd. Tako rekoč vsi vidnejši kulturni ustvarjalci v Argentini so tudi člani SKA, njeno članstvo pa zajema kulturne ustvarjalce po vsem svetu, v zamejstvu in v sami Sloveniji. Dejavnosti so številne in na izrazito visoki kulturni ravni. SKA je doslej izdala že blizu 200 knjig, poleg tega pa izdaja revijo *Meddobje/Entresiglos* ter informativni list *Glas SKA*. Ta najpomembnejša kulturna ustanova v izseljenstvu letos (2001) praznuje 45 let delovanja.

FOLKLORA

V Južni Ameriki je glede folklornih plesov v zadnjem desetletju pobuda na strani politične emigracije v Argentini. Ta ima tako kar osem rednih ali priložnostnih folklornih skupin.

Slovenski dom 'Carapachay' v Buenos Airesu ima folklorno skupino Maribor. Deluje od leta 1994, vodi pa jo Ani Resnik. Predstavljajo slovenske plesе iz vseh pokrajin in imajo tudi več noš (gorenjskih, dolenskih, štajerskih, prekmurskih in belokranjskih). Predstavljajo se s stojnico, okrašeno v slovenskem stilu v obliki alpske kočice, ki so jo naredili sami. V njej prodajajo slovenske spominke in hrano ter nudijo

informacije o Slovencih in o Sloveniji nasploh. Plešejo med Argentinci in veliko tudi med Slovenci ter sodelujejo pri prireditvah v slovenskem domu. Skupina šteje osem do deset plesalk in plesalcev. Niso še ni nastopali v Sloveniji, čeprav je to želja vseh. Slovenski dom 'San Justo' nima redne folklorne skupine, pač pa se skupina mladih zbere ob mladinskem dnevu ali obletnici doma, ko pripravijo katerega od plesov. Ta dom je imel včasih zelo kvalitetno skupino. Enako velja za slovenski dom 'San Martin' in za 'Slomškov dom'; oba sta v Buenos Airesu. Slovenski dom v t. i. Slovenski vasi v Lanusu, Buenos Aires, ima folklorno skupino, ki obstaja že 30 let. Vodi jo Bogo Rozina. Skupina, ki šteje približno 20 članov, še ni bila v Sloveniji. Največ nastopajo po argentinskih šolah, klubih upokojencev ter med Slovenci. Folklorna skupina iz Slovenske pristave (Buenos Aires) deluje od leta 1989. Vodi jo Argentinec Hector Arico, šteje pa 30 članov. Skupina je bila leta 1995 na turneji po Sloveniji v organizaciji Izseljenskega društva Slovenija v svetu. Sicer nastopajo med Argentinci, na raznih srečanjih in med Slovenci. V kraju Mendoza (1200 km od Buenos Airesa) deluje folklorna skupina z 12 do 16 člani. Vodi jo Angelca Šmon. Skupina je razdeljena na tri dele. Prva je bila v Sloveniji leta 1997, druga leta 1999, tretja pa obisk v Sloveniji še načrtuje. Tudi v tem primeru ne gre za redno folklorno skupino, saj se predstavljajo samo ob izrednih priložnostih kot denimo Fiesta de la Vendimia (praznik trgatve), v glavnem pa nastopajo za Slovence. V kraju Bariloche (800 km južno od Mendoze) deluje folklorna skupina, ki je nastala leta 1994, vodi pa jo Argentinka Lili Taggiano. Skupina šteje 30 članov. Mlade plesalke in plesalci imajo po nekaj nastopov na leto, v glavnem na praznik Fiesta de Colectividades (praznik narodnih skupnosti) julija ter na nekaterih drugih prireditvah. Folklorno skupino imajo tudi večinoma primorski izseljenci predvojne emigracije v Rosariu, drugem največjem mestu v Argentini. V kraju, ki leži okoli 300 km od Buenos Airesa, se je v medvojnem času naselilo do 1.000 Slovencev. Društvo Triglav je po drugi svetovni vojni postalo »jugoslovansko«, po osamosvojitvi pa je spet postalo slovensko in si zdaj deli prostore s hrvaškim društvom. Pred tremi leti je na pobudo in pod vodstvom Cecilije Salazar Novak nastala mladinska folklorna skupina Mavrica, ki šteje 14 članov. Deluje pa še skupina starejših plesalcev Vesel slovenski duh, v kateri pleše 20 plesalk in plesalcev, in sicer kot samostojna slovenska skupina šele od leta 1995, saj so prej nastopali skupaj s Hrvati. Skupini nastopata med Argentinci in Slovenci, nameravajo pa tudi na turnejo po Sloveniji.¹

Pristojne slovenske vladne in nevladne ustanove z veseljem podpirajo kulturna gostovanja iz izseljenstva v domovini, vendar pa zaradi hude krize v Argentini in nezadostnih sredstev v Sloveniji kulturne in druge skupine ne zmorejo velikega breмена. Mnoga gostovanja v Sloveniji, ki so sicer življenjskega pomena za udeležence, se tako pogosto prelagajo iz leta v leto.

¹ Za informacije v zvezi s folklorno dejavnostjo v Argentini se zahvaljujem Marjani Pirc iz Buenos Airesa.

ZBOROVSKO PETJE

Pojem zborovskega petja je med slovenskimi izseljenci v Argentini in Južni Ameriki gotovo 'Slovenski pevski zbor Gallus' iz Buenos Airesa, ki ga je leta 1948 ustanovil dr. Julij Savelli.² Zbor je pel pri bogoslužnih opravilih, cerkvenih prireditvah in obredih, pri birmah, porokah, ob obiskih slovenskih škofov, na pomembnejših prireditvah slovenske politične emigracije.³ Notne zapise so pevke in pevci prinesli s seboj iz taborišč v Italiji in Avstriji, nekatere pa so zapisali po spominu. Sodelovali so tudi pri nekaterih pomembnih argentinskih prireditvah, kot npr. leta 1959 pred predsednikom Frondizijem. Leta 1991 je zbor gostoval v Sloveniji, kamor ga je povabil ljubljanski župan Jože Strgar. Koncert v nabito polni Gallusovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani je bil uspešen in odmeven, predvsem pa je vseboval ogromno simbolike, saj je velika večina pevcev videla Slovenijo prvič ali prvič po 45 letih. Gallus je nastopil še v slovenskem domu v Parizu, na Brezjah, v Kranju, Celju, Kopru, Mariboru, Murski Soboti, Rogaški Slatini, Mengšu, na Bledu, v Ledincih, Velikovcu, Selah nad Borovljami, pri Gospe Sveti (avstrijska Koroška), Novi Gorici, Gorici (Italija), Novem mestu, na komemoraciji v Teharjah; v studiu RTV Slovenija so posneli kaseto Bodi zdrava, domovina. Istega leta je nastopil v buenosaireški katedrali na slovesnosti ob slovenski osamosvojitvi. Leta 1992 je Gallus koncertiral v društvu primorskih Slovencev Triglav, leta 1993 pa v prekmurskem društvu Bernal, kar pomeni pomembno dejanje premoščanja dolgoletnega prepada med predvojno in povojno emigracijo. Dr. Savelli je vodstvo zbora leta 1984 prepustil hčerki Anki Savelli Gaser. Leta 1991 je še spremljal zbor na gostovanju v Ljubljani, naslednje leto je v Sloveniji prejel najvišje cerkveno odličje sv. Cirila in Metoda za zaslužno delo na področju cerkvene glasbe, leta 1993 pa je umrl. Anka Savelli Gaser je v zboru delovala kot pevka, pianistka in korepetitorka že od konca 50. let. Na slavnostnem koncertu ob 50-letnici delovanja je zbor štel 41⁴ pevk in pevcev, sicer pa se jih je v 50 letih v zboru zvrstilo več kot 330.

Ob »odraslem« Gallusu so delovali še 'Mladinski' in 'Otroški pevski zbor Gallus'.

Pomembnejši nastopi zunaj povojne izseljenske skupnosti od leta 1991 dalje:

- v buenosaireški katedrali na slovesnosti ob slovenski osamosvojitvi (1991),
- koncert v Instituto Nacional de Antropologia (Secretaria de Cultura) (1991),

² Dr. Savelli je bil rojen leta 1912 v Čelebiću ob bosansko-črnogorski meji, kjer je bil njegov oče vojaški poštar. Po preselitvi v Slovenijo se je šolal v Celju in Ljubljani, kjer je diplomiral in doktoriral iz prava. Pel je pri različnih pevskih zborih, med drugim tudi pri Akademskem pevskem zboru pod vodstvom Franceta Marolta. Dve leti je vodil Akademski cerkveni pevski zbor (v: Zlati jubilej – SPZ Gallus, Argentina).

³ »... Zato so bili pevci in pevovodje med nami vedno cenjeni. Še v posebni meri se je izkazalo to ob veliki preskušnji begunstva in neprostovoljnega izseljenstva. Zbori so zaživeli v razmerah, ko naša skupnost ni premogla drugega kot ljudi dobre volje (M. Kremžar, 1998, v: Zlati jubilej – SPZ Gallus, Argentina).«

⁴ Slovenska hiša, Buenos Aires, 7. 8. 1999.

- dnevi slovenske kulture (1992),
- koncert v primorskem društvu Triglav (1992),
- skupni koncert z zborom Gallus z avstrijske Koroške ter zborom Lorenzo Perosi v Ituzainingu (1992),
- nastop na obletnici prekmurskega slovenskega društva v Bernalu (1992),
- slovesna pontifikalna maša v S. M. S. Barat (1995),
- trikratna izvedba Brahmsovega Nemškega requiema s sodelovanjem zbora Lorenzo Perosi in simfoničnega orkestra buenosaireške policije (1996).

Po pripovedovanju zborovodkinje Anke Savelli Gaser se je zbor po 50-letnici znašel v hujši krizi, predvsem zaradi pomanjkanja pevcev v nekaterih glasovih in zaradi pomanjkanja časa za redno obiskovanje vaj, povezanega z naraščajočo gospodarsko krizo v Argentini. Ob zadnjem pogovoru z zborovodkinjo avgusta 2000 je bilo stanje boljše.

Kakovostno se je v zadnjih letih Gallusu približal in ga morda tudi prekosil 'Mladinski pevski zbor San Justo' iz buenosaireške četrti San Justo. Vodi ga mlada dirigentka Andrejka Selan Vomberger. Zbor je jeseni 1999 opravil vrsto zelo odmevnih koncertov po Sloveniji in v zamejstvu.

V Sloveniji je sredi 90. let gostoval tudi 'Slovenski pevski zbor' iz Mendoze, ki ga že nekaj let vodijo argentinski zborovodje. Zanimiv je primer nekajletnega dirigenta Fernanda Mejiasa, ki se je poročil s hčerko slovenskih izseljencev, zdaj pa oba živita v Sloveniji in Mejias poje pri priznanem slovenskem zboru Ave. Pred kratkim se je v Mendozi oblikovala še vokalno-inštrumentalna zasedba petih mladih potomcev slovenskih izseljencev Los xxx, ki v argentinskih narodnih nošah igra na slovenske frajtonarice in prepeva slovenske in argentinske narodne in popularne ponarodele skladbe. Skupina je že gostovala pri rojakih v Buenos Airesu pa tudi v Severni Ameriki.

Letos je v Sloveniji koncertiral kakovosten otroško-mladinski oktet 'Bariloški vrabčki', v katerem prepevajo dečki in deklice, pripadniki že III. generacije Slovencev v argentinskem mestu Bariloche. Vodi ga v Argentini priznana zborovodkinja Lučka Kralj-Jerman, ki je s svojim argentinskim mladinskim zborom nastopala po vsej Argentini in tudi v Evropi.⁵ Zdaj poleg Bariloških vrabčkov vodi tudi mešani pevski zbor. Mlade pevke in pevci tekoče govorijo slovensko. Pevskih zborov in drugih skupin je seveda še več, naštetih so zgolj najvidnejši v zadnjem desetletju.

V okviru glasbene vokalne umetnosti ne smemo pozabiti narodnokulturne vloge številnih vrhunskih pevkv in pevcev – solistov. Marko-Marcos Bajuk, Marko-Marcos Fink, Barbara in Bernarda Fink, Janez-Juan Vasle, Ivan Arnšek so v Argentini vzgojeni solopevci, ki zdaj živijo in umetniško ustvarjajo v Sloveniji. V znamenitem Teatru Colon v Buenos Airesu pa delujejo Ani Rode, Luka Debevec in še drugi. Njihova gostovanja v Argentini oziroma Sloveniji in drugod vedno predstavljajo ne le umetniški dosežek, ampak svojevrstno dejanje povezovanja dveh kultur. Glasbeno-zbo-

⁵ Sloviti mladinski zbor Niños y juvenes cantores de Bariloche zdaj vodi prav tako Slovenec, Andrej Jan.

rovsko je (bila) dejavna tudi predvojna primorska emigracija, pri čemer ne moremo mimo prizadevanj zborovodje in skladatelja Cirila Krena, enega dejavnejših članov slovenske skupnosti v društvu Triglav v Buenos Airesu.

MEDIJI

O tiskanih medijih je v različnih razpravah napisanega ogromno, predvsem ko gre za publikacije, natisnjene v Argentini. Tudi v tej razpravi so povzete, zato naj se na tem mestu omejim na nekatere druge države. V Venezueli je dolgo izhajal list *Življenje* Slovenskega društva sv. Cirila in Metoda, ki ga je urejal tamkajšnji duhovnik Janez Grilc. Po njegovi smrti (1997) je sicer zazevala praznina, vendar se njegovo vlogo trudi nadaljevati Slovenka Tončka Brundula, ki je že leta 1998 izdala novo številko. Novonastala (1991) Zveza Slovencev Braziliije občasno izdaja glasilo *Novice pod slovensko lipo*, ki ga v Sao Paulu ureja Peter Slavec. Bolj ali manj redna glasila izdaja tudi večina drugih slovenskih društev.

Številnih pisateljev na tem mestu ne gre naštevati, saj o tem dokaj podrobno beremo v delu Slovenska izseljenska književnost – Južna Amerika, pa vendar naj v luči pisanja o vlogi izseljenskih kulturnikov v emigrantski – večinski in matični kulturi opozorim na vsaj dve imeni: Prešernovega nagrajenca Zorka Simčiča in nekdanjega predsednika SKA, zdaj pa direktorja Radia Slovenija Andreja Rota.

V Južni Ameriki deluje pet slovenskih radijskih oddaj:

1. 'Okence v Slovenijo' je oddaja, ki je nasledila Slovenski kotichek pod ustanoviteljstvom in uredništvom pokojnega Alberta Čuka. Na sporedu je ob sobotah in je najbolj poslušana slovenska radijska oddaja tudi med argentinskim poslušalstvom. Ime je spremenila po Čukovi smrti. Urednica je Ana Ličen. Poleg vseh informacij iz življenja slovenske skupnosti v Argentini in iz Slovenije poslušalci lahko prisluhnejo slovenski glasbi, odlomkom iz slovenske literarne ustvarjalnosti pa tudi čedalje bolj številnim gostom iz domovine.
2. 'Slovenski kotichek' sponzorira, oblikuje in vodi ob pomoči sodelavcev iz San Justa Mario Bogataj. Ta je po smrti urednika Alberta Čuka in odpovedi sodelovanja njegovih sorodnikov s sodelavci radijske oddaje v četrti San Justo ustanovil lastno oddajo in prevzel staro ime. Oddaja je bila doslej na sporedu vsak večer, razen sobot in nedelj. Prinaša slovensko glasbo in informacije o turističnih destinacijah v Sloveniji ter sveže novice iz domovine z internetnih strani. Ker je obremenitev prehuda, se je urednik odločil število oddaj bistveno zmanjšati, zato pa se intenzivno pripravlja na zagon rednih oddaj na kabelski televiziji.
3. 'Slovenija, moja ljubezen...' je nedeljska dopoldanska radijska oddaja v buenosaireškem primestnem naselju Bernal, kjer imajo svoje društvo prekmurski in deloma primorski izseljenci. Urednik in voditelj je Eduardo Kovačič. Poteka izključno v španščini, prinaša pa slovensko glasbo in informacije o Sloveniji.

4. 'Radio San Martin' je nova oddaja, ki so jo pred kratkim začeli oblikovati večinoma pripadniki druge generacije Slovencev v buenosaireški četrti San Martin. Namen oddaje je poslušalcem ponuditi vsebine, sprejemljivejše za mlajše generacije, predvsem šport.
4. 'Slovenska radijska oddaja v Montevideu' poteka v španščini, poslušajo pa jo tam živeči prekmurski in deloma tudi primorski predvojni izseljenci oziroma njihovi potomci.

Opazimo lahko veliko, morda preveliko število radijskih oddaj na razmeroma majhnem geografskem območju, kar se zdi izrazito neracionalno, predvsem v luči financiranja s strani sponzorjev in tudi slovenske države. Pričakovati je torej spremembe, saj taka nestrukturata sama po sebi ne more zdržati daljše obdobje. Slovenija je po drugi strani zainteresirana za ohranjanje izjemno pomembne medijske dejavnosti, zato jo po svojih možnostih podpira. Oblika podpore so tudi seminarji za novinarke in novinarje v slovenskih medijih v izseljenstvu. Tako strokovno srečanje se je končalo pred dobrim tednom dni v Ljubljani (3. do 8. septembra 2001).

NEKAJ UGOTOVITEV O KULTURNEM DELOVANJU SLOVENSkih ROJAKOV V JUŽNI AMERIKI

1. Kulturna dejavnost je neenakomerno porazdeljena, od hiperaktivnosti pri buenosaireški politični emigraciji do skoraj popolne kulturne asimiliranosti in v tem smislu kulturnoumetniške nedejavnosti v nekaterih državah. Vzrok je seveda v razlikah vzroka izselitve od doma, izobrazbeni in starostni strukturi posamezne skupnosti, načinu poselitve, stikih z domovino itd.
2. Pri Slovencih v Južni Ameriki, predvsem v Argentini, lahko opazimo, da kultura lahko deluje kot združevalni dejavnik. Prav na področju kulture je namreč prišlo do prvih neposrednih srečanj in sodelovanja med predvojnimi in povojnimi emigranti.
3. Vloga slovenske kulture v večinski družbi je bila razmeroma majhna, predvsem pri politični emigraciji, in sicer zaradi izoliranosti. Prelomnico pomeni leto 1991, ko so »predvojni« in »povojni« Slovenci skupno nastopili na protestnih manifestacijah za osamosvojitvev in mednarodno priznanje Slovenije, sodelovanje pa se nadaljuje predvsem v obliki kulturnih gostovanj.
4. Ugotovimo lahko, da je slovenska izseljenska kultura čedalje bolj navzoča tudi v matični domovini. Vrstijo se ne le turneje slovenskih skupin v izseljenstvu, ampak tudi obratno, vedno več je gostovanj pevskih zborov in skupin, likovnikov itd. v Sloveniji.
5. Pri tem je treba omeniti, da pristojne slovenske vladne in nevladne ustanove z veseljem podpirajo predvsem kulturna gostovanja iz izseljenstva v domovini, vendar pa zaradi hude krize v Argentini in nezadostnih sredstev v Sloveniji mnoge kultur-

ne in druge skupine ne zmorejo velikega bremena. Mnoga gostovanja v Sloveniji, ki so sicer na nek način življenjskega pomena za udeležence, se tako zaradi delovne preobremenjenosti sodelujočih, nato pa še zaradi pomanjkanja denarja, pogosto prelagajo iz leta v leto.

6. Tendenca kulturnega sodelovanja z matično domovino in obenem znotraj večinske kulture je pravilna in edina možna alternativa samoizoliranemu introvertiranemu delovanju.

Ob prenehanju dotoka novih izseljencev je upočasnitev procesa kulturne asimilacije mogoča le tako, da ima posamezna izseljenska skupnost čimbolj žive, dejavne stike z matično domovino, pa tudi, da je dejavna v lastnem širšem družbenem okolju.

Tako se krepi njena kulturna oziroma etnična samozavest.

LITERATURA

Irene Mislej. 1995. Kulturna zgodovina Slovencev v Južni Ameriki. V: Irene Mislej (ur.): *Kulturno ustvarjanje Slovencev v Južni Ameriki*. Razprave FF, Ljubljana, str. 15-21.

Zlati jubilej SPZ Gallus – Argentina – Ob petdesetletnici. 1999. SPZ Gallus, Buenos Aires.

Glas Slovenske kulturne akcije, 1994-2000.

Oskar, Molek. 2001. Rokopis.

SUMMARY

SLOVENIAN CULTURE IN SOUTH AMERICA AFTER THE ATTAINMENT OF INDEPENDENCE OF SLOVENIA

Zvone Žigon

The cultural creativity of Slovenian emigrants in South America in the previous decade was certainly denoted by the independent state of Slovenia and by its transition from the one-party, ideologically determined system to the political system of parliamentary democracy. The manner, the goals and the role of cultural activity were given different perspectives. In the case of states where there are not many Slovenian emigrants the coming into existence of the independent Slovenia caused either a reinforced cultural activity (above all on the level of societies) or even foundation of new societies. In Argentina where the most persons of Slovenian origin live and whe-

re there are the most Slovenian societies and other institutions, a new model of cultural activity arose, which contains in a great extent cooperation with the homeland.

The independence triggered above all a revival and a clarification of the blurred Slovenian ethnic identity within the descendants of the pre-war emigrants. For the after-war Slovenian political emigration (SPE) in Argentina and elsewhere the event was of crucial significance in a different sense as that community has been in the past not only politically but as well culturally »cut«, (self)isolated from the native country. Cooperation was finally established just in the last decade of the 20th century. Numerous cultural visits from Slovenia to Argentina followed, and inversely too, as the cultural life in Argentina preserved a high qualitative and as well quantitative level. The proper Slovenian government and non-government institutions support with pleasure the cultural tours from emigration in Slovenia but because of a severe crisis in Argentina and deficiency of financial means in Slovenia all cultural groups cannot manage the heavy burden. Many tours in Slovenia that are vital for the participants, are thus being postponed from year to year